

RIIGIKOHTU PRAKTIKA ÜLEVAADE JUUNI 2026

KRIMINAALKOLLEGIUMI LAHENDID

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
08.06.2026	1-22-7314/268	E-postkasti sisuks oleva teabe kogumine ja tõendina kasutamine ning valitud kaitsjale makstud tasu mõistlikkuse hindamine Kolleegium selgitas kriminaalasjas nr 1-22-7314, millisel juhul saab e-kirja käsitada kommunikatsiooniprotsessis oleva sõnumina PS § 43 mõttes ning missugused nõuded selle kogumisel ja tõendina kasutamisel kehtivad. Samuti kordas kolleegium varem väljendatud seisukohta, et kaitsjatasu mõistlikkuse hindamisel on üks oluline orientiir ka advokaatidele makstava riigi õigusabi tasu määär. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
19.06.2026	1-21-8988/585	Kohtuniku taandamine ja tsiviilhagi lahendamine Riigikohtu kriminaalkolleegium selgitas asjas nr 1-21-8988 tehtud lahendis, millistel juhtudel tuleb varem prokuröriametit pidanud kohtunikul kriminaalasja lahendamisest taanduda. Tsiviilhagi lahendades rõhutas kolleegium, et kahju hüvitamise kohustuse eelduseks on hüvitatava kahju olemasolu. Viimase kindlakstegemisel ei ole kriminaalasja lahendav kohus küll seotud tsiviilkohtumenetluses tehtud asjakohaste järeldustega, kuid ei tohi jätta neid põhjenduseeta tähelepanuta. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
26.06.2026	1-20-9586/1399	Vahistamise asendamine kergemaliigilise tõkendiga Riigikohtu kriminaalkolleegium kordas kriminaalasjas nr 1-20-9586 tehtud määruses, et kui vaatamata vahistamisaluse olemasolule ning arvestades riigi aktiivsust kriminaalmenetluse korraldamisel, on pikaajalise vahistusega jõutud sellise õigusriiklikult lubamatu valuläveni, millest alates on vabadusõiguse riive välistatud, peab kohus kaaluma isiku vahi all pidamise asendamist mõne kergemaliigilise tõkendiga. Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.

TSIVIILKOLLEEGIUMI LAHENDID

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
03.06.2026	2-21-528/220	Alternatiivse nõude menetluse esitamine Riigikohus selgitas, et kui alternatiivne nõue ei sisaldu hagiavalduses ja see esitatakse menetluse hiljem, peab see olema esitatud kohtule TsMS § 376 lg 3, § 363 ja § 338 järgi hagiavaldusele ettenähtud vormis. Alternatiivse nõude esitamist peab hageja selgelt väljendama (TsMS § 363 lg 1 p 1) ning lisada tuleb ka nõude aluseks olevad faktilised asjaolud (TsMS § 363 lg 1 p 2). Alternatiivne nõue ei saa sisalduda hageja esitatud menetlusdokumendi põhjendustes. TsMS § 329 lg 1 järgi võib alternatiivse nõude menetluse esitada kuni eelmenetluse lõpuni ja mõjuval põhjusel ka hiljem. Riigikohus leidis ka, et menetluslikult alternatiivseks nõudeks TsMS § 370 lg 2 mõttes ei ole menetlusosalise seisukohtades sisalduvad nõude alternatiivsed materiaaõiguslikud alused, sest õigust kohaldab kohus ise, sõltumata poolte väidetest. Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
03.06.2026	2-23-8896/33	Juriidilise isiku organi otsuste vaidlustamine Riigikohtu tsiviilkolleegium selgitas tsiviilasjas nr 2-23-8896 tehtud otsuses, millises olukorras on juriidilise isiku organi koosoleku kokkukutsumise korra rikkumise tagajärjed kõrvaldatavad. Kolleegium kordas esmalt üle seisukoha, et olukorras, kus eraõigusliku juriidilise isiku organi koosoleku kokkukutsumisel on rikutud seaduse või põhikirja nõudeid, on otsuste tühisus kui rikkumise tagajärg kõrvaldatav sellega, kui koosolekul osalevad kõik selle organi liikmed ja nad kõik on koosoleku pidamisega nõus. See tähendab, et isegi kui liige, kelle suhtes koosoleku kokkukutsumise korda rikuti, tuleb koosolekule kohale, on nõus koosolekut pidama ja hääletama, kuid mõni ülejäänud liikmetest ei ole koosolekul kohal, ei ole koosolek õigustatud otsuseid vastu võtma. Eelnev kehtib olenemata sellest, kas liige hääletamisest osa võttis või kas ta hääletas otsuse poolt või vastu. Koosoleku pidamiseks antud nõusolek võib olla sõnaselge või konkludentne. Seega saab koosoleku pidamiseks nõusoleku andmisena käsitada mh seda, kui liige tuleb koosolekule kohale ning asub otsuste üle hääletama. Olukorras, kus rikkumine selgub alles koosolekul, nt kui koosolekul hakatakse otsustama päevakorraväliseid küsimusi, võib liige, kes on koosoleku alguses olnud nõus koosolekut pidama, vaielda vastu otsuse tegemisele konkreetsetes päevakorravälises küsimuses. Liige peab konkreetse otsuse hääletusele panekule vastu vaidlema vähemalt konkludentselt. Päevakorravälises küsimuses otsuse eelnõu hääletusele panekule vastuvaidlemiseks ei piisa üksnes sellest, et liige ei hääleta, samuti ei saa vastuvaidlemiseks pidada üksnes seda, kui liige hääletab otsuse vastu. Lisaks kordas kolleegium üle seisukoha, et eraõigusliku juriidilise isiku organi otsuse vaidlustamisel tuleb haginõuet käsitada ühtse puudustega otsusest vabanemisele suunatud nõudena. Seetõttu ei ole sellise nõude menetlemisel võimalik osaotsuse tegemine, sest vaidluse eset ei saa osadeks jagada. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
10.06.2026	2-24-18023/86	Riigi õigusabi tasu taotluse läbivaatamine Riigikohus selgitas tsiviilasjas nr 2-24-18023 tehtud määruses, et olukorras, kus ringkonnakohus lahendab määruskaebuse kirjalikus menetluses ja ta ei ole määranud lõplikku tähtaega menetlusosalistele avalduste või seisukohtade esitamiseks ega teatanud lahendi avalikult teatavastegemise aega, tuleb riigi õigusabi tasu taotlus lahendada

		sisuliselt ka siis, kui see esitatakse pärast menetluse lõppemist. RÕS § 22 lg 3 esimese lause kohaselt esitab advokaat riigi õigusabi tasu suuruse ja riigi õigusabi kulude hüvitamise ulatuse kindlaksmääramise taotluse kohtumenetluses igas kohtuastmes kolme kuu jooksul pärast riigi õigusabi toimingute tegemist, kuid hiljemalt vastava menetluse lõpus. Kui kohus ei anna menetlusosalistele tähtaega seisukohtade ja menetluskulude nimekirjade esitamiseks ega teavita menetlusosalisi lahendi avalikult teatavakste tegemise ajast, ei ole riigi õigusabi osutajal võimalik ette näha, millal määruskaebemenetlus ringkonnakohtus lõppeb. Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
25.06.2026	2-23-142113/40	Nõude osaline esitamine TsMS § 363 lg 1 p-de 1 ja 2 kohaselt tuleb hagiavalduses märkida hageja selgelt väljendatud nõue ehk hagi ese ning hagi aluseks olevad faktilised asjaolud ehk hagi alus. Seadus nõuab seega mitte üksnes rahasumma nimetamist hagi esemena, vaid ka selliste faktiliste asjaolude esitamist hagi alusena, mille põhjal oleks võimalik aru saada, millise konkreetse nõude üle kohus peab otsustama. Nõude osaline esitamine ei ole iseenesest keelatud – hageja ei pea esitama kostja vastu kogu võimalikku nõuet. Küll aga peab hageja nõude osalise esitamise korral selgelt kindlaks määrama, millist osa kogunõudest ta menetluses maksma paneb. Vastasel juhul ei ole võimalik kindlaks teha hagi alust ega seostada seda hagi eseme kui nõutava rahasummaga. Kui hageja väitel koosneb tema võimalik kogunõue mitmest eraldiseisvast maksesooritusest, tuleb osalise tagasinõude puhul kindlaks teha, kas nõutav summa nõutakse tagasi nt mõne konkreetse ülekande, teatud kuupäevadel tehtud ülekannete, kronoloogiliselt esimeste või viimaste maksete või muu piisavalt arusaadava arvestuse alusel. Ilma sellise täpsustusega ei ole selge, millise soorituse alusetust kohus kontrollima peab. Kui aga hagi alus ei ole nõutavas ulatuses kindlaks määratud ega seostatud hagi esemega, ei saa kohus nõude põhjendatust sisuliselt hinnata. Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
25.06.2026	2-22-13886/41	Enam makstud elatise tagasinõudmine teiselt vanemalt Riigikohus selgitas selles lahendis vanema võimalusi nõuda teiselt vanemalt tagasi elatist, mida ta on elatisevaidluse ajal maksnud, kuid mis on elatisevaidluse tulemusel osutunud liiga suureks. Riigikohus selgitas, milline võiks olla sellisel juhul elatist tasunud vanema nõude õiguslik alus ning milline on sellise nõude puhul vanemate tõendamiskoormis. Ettenähtust suurema elatise maksmist ei saa käsitada mittetäieliku kohustuse täitmisena VÕS § 4 mõttes. Lapse ülalpidamise kohustus ei ole mittetäielik kohustus, vaid põlvnemissuhtel põhinev, seadusest tulenev ja kohtulikult maksmapandav kohustus. Asjaolu, et kohustatud vanem maksab elatist rohkem, kui on laste kohtulahendiga kindlakstehtud vajadused, ei muuda elatisemakseid mittetäieliku kohustuse täitmiseks, seda ka mitte lapse hiljem kindlakstehtud vajadusi ületavas osas. Olukorras, kus lastest lahus elav vanem on maksnud elatist vabatahtlikult (st ilma teda selleks kohustava kohtulahendita) lapsi kasvatava ja nendega koos elava vanema kontole, ei pruugi enam tasutud elatise VÕS § 1028 alusel tagasinõudmise eeldused olla täidetud. Nimelt eeldab VÕS § 1028 lg 1 kohaldamine, et rikastumine on toimunud soorituse kaudu, kusjuures üleantu saab VÕS § 1028 lg 1 alusel tagasi nõuda isikult, kes oli soorituse saaja. Seaduse mõtte kohaselt ei tee vanem, kes tasub oma lastele elatist, sooritust mitte teise vanema, vaid laste kasuks, sest PKS §-de 96 ja 97 järgi on ülalpidamisvõlasuhe vanema ja tema alaealiste laste vahel. Vanem, kelle kontole elatis laekub, on selles olukorras esmajoones laste kui elatise saajate seaduslik esindaja. Tasudes elatist lapsi kasvatava vanema kontole, ei täida lahuselav vanem kohustust elatisemakseid vastu võtva vanema suhtes ja seega ei saa enam makstud viimaselt üldjuhul VÕS § 1028 lg 1 alusel tagasi nõuda. Niisugune nõue on võimalik vaid erandjuhul ja selle nõude maksmapanekuks peab elatisemakseid tagasi nõudev vanem VÕS § 1028 lg 1 kohaldamiseks tooma esile asjaolud, millest nähtuks, et teine vanem sai soorituse saajana hagejalt midagi ilma õigusliku aluseta. Kui lahuselav vanem maksab lapsi kasvatava vanema kontole elatist seadusjärgses miinimumsummas, siis saab vanem, kelle kontole elatist tasutakse, eeldada, et tegemist on

rahaga, mida ta võib kasutada laste vajaduste rahuldamiseks. Laste huvides elatist kasutaval vanemal peab olema mõistlikult võimalik lastele tehtavaid kulutusi planeerida.

Kui lahuselav vanem on maksnud lastele elatist suuremas määras, kui hiljem temalt kohtuotsusega välja mõistetakse, võib lisaks olla kohaldatav ka VÕS § 78 lg 4, mis reguleerib kohustuse täitmist kolmanda isiku poolt. Teisisõnu saab elatist maksnud vanem tugineda sellele, et ta on väljamõistetust enam elatist tasudes täitnud vähemalt osaliselt ka teisel vanemal lasuvat laste ülalpidamise kohustust. Lapsi kasvatava vanema asemel tema kohustuse täitnud lahuselav vanem võib esitada elatise tagasinõude üksnes juhul, kui see tuleneb seadusest või vanemate vahelisest suhtest, mh tulenevalt alusetust rikastumisest või käsundita asjaajamisest (VÕS § 78 lg 4).

Kui lapsest lahus elav vanem on ilma teda selleks kohustava kohtulahendita tasunud elatist seadusjärgsest miinimummäärast märkimisväärselt suuremas ulatuses, võib põhimõtteliselt tulla kõne alla elatisemakseid vastu võtnud vanema rikastumine VÕS § 1028 lg 1 alusel – seda siiski vaid osas, milles makstu ületas elatise miinimummäära. Kuid ka sel juhul ei saa rikastumist jaatada üksnes seetõttu, et makstud summa oli seadusjärgsest miinimumist suurem või et laste vajadusi hinnati hiljem väiksemaks. Elatisemakseid vastuvõtva vanema rikastumine saab kõne alla tulla üksnes ulatuses, milles miinimumelatist ületav summa ei kulunud ära laste ega pere üldisteks eluvajadusteks, vaid jäi makseid vastu võtnud vanema varasfääri või muutus tema kasuks muuks varaks. Sellisel juhul oleks nõude esemeks makseid vastu võtnud vanema enda püsiv varaline eelis, mitte laste ülalpidamiseks tasutud maksed. Näiteks võib elatisemakseid vastu võtnud vanema varaline eelis seisneda selles, et ta omandas ülemääraste elatisemaksete arvel vara, mida ta muidu ei oleks saanud omandada, või selles, et ta tegi maksete arvel kulutusi, mis ilmselgelt ei seostunud pere tavapäraste vajadustega. Seega ei ole ainuüksi asjaolu, et vabatahtlikult tasutud elatis ületas tagantjärele hinnatuna laste vajadusi, piisav jaatamiseks elatisemakseid vastu võtnud vanema rikastumist. Lastega koos elav vanem annab lastele vahetut ülalpidamist (vrd PKS § 100 lg 2) ning tema majapidamises kaetakse laste vajadusi sageli pere ühiste kulude kaudu, mistõttu ei ole laste ülalpidamiseks tehtud kulutused alati selgelt eristatavad muudest tavapärastest majapidamiskuludest. Seetõttu ei too laste ülalpidamiseks ja pere tavapäraste ühiste vajaduste katmiseks kasutatud elatisemaksed üldjuhul kaasa lastega koos elava vanema vara püsivat suurenemist. Ka hilisemast hinnangust, et laste vajadused olid makstud summast väiksemad, ei saa seega automaatselt järeldada, et elatisemakseid vastu võtnud vanem rikastus VÕS § 1028 lg 1 mõttes.

TsMS § 230 lg 1 järgi peab kumbki pool tõendama neid asjaolusid, millele tuginevad tema nõuded ja vastuväited. Seetõttu lasub ülemääraste elatisemakseid tagasi nõudval vanemal hagejana kohustus tõendada VÕS § 1028 lg 1 kohaldamise eeldused. Kui hagi on esitatud lastega koos elava vanema vastu, ei saa hagejalt siiski nõuda, et ta tõendaks detailselt asjaolusid, mis on peamiselt kostja mõjusfääris. Sellises olukorras piisab hageja tõendamiskoormuse täitmiseks sellest, kui hageja lisaks maksete tegemisele ja nende ilmselgele ülemäärasusele põhistab, et vaidlusalune ülejääk rikastas kostjat isiklikult. Hageja saab kostja isiklikku rikastumist usutavaks teha asjaoludega, millest nähtub, et vaidlusalune ülejääk ei kulunud laste ülalpidamiseks ega pere tavapäraste vajaduste katmiseks, vaid suurendas kostja vara. Selliseks asjaoluks võib olla näiteks säästude teke või see, et vaidlusalune ülejääk võimaldas kostjal täita perekonna tavapäraste vajadustega mitteseotud isiklike kohustusi või omandada vara, mis jäi väljaspoole laste ja pere ühise majapidamise vajadusi. Kui hageja on loonud sellise esmase usutavuse, peab kostja omakorda tõendama, et vaidlusalune osa elatisest kasutati siiski laste vajadusteks ja et kostja isiklikku varalist eelist ei tekkinud või et kostja vara suurenemine ei olnud põhjuslikus seoses hageja ülemääraste elatisemaksetega. Teisiti öeldes on kostjal seejärel võimalik esitada VÕS § 1033 lg 1 alusel rikastumise äralangemise vastuväide ja tõendada selle aluseks olevaid asjaolusid.

Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad [siit](#).

HALDUSKOLLEGIUMI LAHENDID

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
01.06.2026	3-24-1473/40	Harjutusvälja lähedale jääva metsa raielubade tühistamine Riigikohtu halduskolleegium selgitas otsuses nr 3-24-1473, et RMK ja Keskkonnaamet peavad kohalikke elanikke asula lähistel plaanitud metsatöödest teavitama ja andma neile ka mõistliku aja reageerimiseks. Riigikohus ei nõustunud Keskkonnaameti seisukohaga, et amet ei pidanud raielubade andmisel kontrollima, kas teised riigiasutused on oma kohustusi täitnud. Raie lubatavus sõltub kohalike elanike eelnevast kaasamisest. Seega oleks Keskkonnaametil tulnud asulalähedases metsas raielubade andmisel kontrollida, kas RMK on metsatööde kavandamisel kohaliku kogukonna esindajad kaasanud ja nende seisukohti nõuetekohaselt kaalunud. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
01.06.2026	3-23-1029/77	Jõu kasutamine ja usuvabadus vanglas Riigikohus rahuldab osaliselt kinnipeetava kassatsioonkaebuse asjas, milles oli vaidluse tema suhtes jõu kasutamine ja islamiusuliste kinnipeetavatele reedese ühispalvuse keelamine, ning saatis asja halduskohtule uueks läbivaatamiseks. Jõu kasutamine sai alguse kinnipeetavale antud korraldusest läbiotsimiseks lahti riietuda, mida kinnipeetav keeldus täitmast. Seejärel puhkes konflikt, mille käigus sai kaebaja vigastada. Riigikohus selgitas, et kuigi seadus lubab vanglateenistuse ametnikul kasutada füüsilist jõudu teenistusülesannete täitmiseks ja enda ohutuse tagamiseks, peab see olema proportsionaalne. Kinnipeetava jõuga läbiotsimiseks pole legitiimset eesmärki, kui läbiotsimise vajadus tuleneb tema raviks vanglavälise tervishoiuteenuse osutaja juurde viimisest. Sellisel juhul saab kinnipeetava läbiotsimisest keeldumise korral teda soodustava toiminguga tegemata jätta. Kuna asjas on ebaselge, kas kokkuvõttes kaebaja pärast tema vastupanu jõuga murdmist läbi otsiti, on madalama astme kohtud rikkunud menetlusõigust, kui jätsid üle kuulamata vanglateenistuse ametnikud, kes jõudu kasutasid. Samas asjas kaebas kinnipeetav ka islamiusuliste ühispalvuse keelamise üle. Vangla oli ühispalvused keelanud viitega korrarikkumisele. Riigikohus märkis, et usuvabaduse teostamine on vanglas reguleeritud väga üldsõnaliselt. Kuigi kinnipeetavatel pole õigust koguneda nende soovitud ajal ja kohas, tuleneb usuvabadusest vanglale kohustus kaaluda islamiusuliste kinnipeetavate taotlusel ühispalvuste võimaldamist. Kuna need on keelatud korrarikkumistele tuginedes, peab halduskohus asja uuel läbivaatamisel kontrollima, millised need korrarikkumised olid ja hindama, kas üldine keeld on õigustatud. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
10.06.2026	3-23-615/21	Sotsiaalkindlustusamet jättis lasterikka pere toetuse õiguspäraselt määramata Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium leidis 16. oktoobri 2025. a otsuses nr 5-25-4/14, et kellelgi ei ole õiguspäraselt ootust saada lasterikka pere toetust, kui ta ei vasta muudatuse jõustumise ajal enam lasterikka pere toetuse saamise eeldustele. Otsuses leiti, et PHS § 63⁷ lg-st 1 (1. veebruarist 2023 kuni 31. detsembrini 2023 kehtinud redaktsioon) tingitud võrdsuspõhiõiguse riive ei ole niivõrd intensiivne, et see kaaluks üles isikute erineva kohtlemise põhjused. PS §-s 12 sisalduvat üldist võrdsuspõhiõigust ei ole rikutud. Eelnevast tulenevalt rahuldab Riigikohtu halduskolleegium Sotsiaalkindlustusameti kassatsioonkaebuse ja jättis jõusse halduskohtu otsuse, millega jäeti õiguspäraselt rahuldamata kaebus lasterikka pere toetuse määramiseks. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.

16.06.2026	3-22-184/36	Ärakuulamine ja kaalumine vaktsineerimisnõude rakendamisel Riigikohtu halduskolleegium selgitas, et ärakuulamine ei tähenda üksnes seda, et isikule saadetakse teade juba kujunenud kavatsusest teenistussuhte lõpetada. Isikule tuleb anda tegelik ja mõistlik võimalus esitada vastuväiteid ja selgitusi ning leida koostöös PPA-ga parim lahendus, millal lasta ennast vaktsineerida. Kolleegium lisis, et kui teenistuja on olnud kogu nõude täitmiseks antud tähtaja vältel töövõimetu ja saab vabastamise või vaktsineerimise vahelisest valikust ja selle tähtajast teada alles vahetult enne teenistussuhte lõppu, peab ametiasutus eriti hoolikalt kontrollima, kas teenistusest vabastamine on vältimatu just sel ajal ja just sellisel viisil. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
16.06.2026	3-23-1187/27	Elektroonilise sigareti vedelike maitsestajate eraldiseisev müük ning kahe erineva haldusorgani poolt samal eesmärgil paralleelselt riikliku järelevalve meetmete rakendamine Kolleegiumi hinnangul keelati elektroonilise sigareti vedelike (e-vedelike) maitsestajate eraldiseisev müük 1. juulil 2019 jõustunud tubakaseaduse (TubS) § 8¹ lg 2 p ga 5. See näeb ette, et elektroonilise sigareti nikotiini sisaldav ja nikotiinisalduseta vedelik ei tohi sisaldada maitse ega lõhnaaineid, välja arvatud tubaka maitse ja lõhn. Tõlgendus, mille järgi oleks TubS § 8¹ lg 2 p 5 alusel keelatud üksnes maitse ja lõhnaaineid sisaldavate valmissegude müük, ent mitte samas kaupluses segude valmistamist võimaldavate maitsestajate ja e-vedelike eraldiseisev müük, jätaks e vedelike koostisele seatud piirangu näiliseks. Lisaks selgitas kolleegium, et kuigi korrakaitseorganid peavad omavahel koostööd tegema, ei pruugi kahe erineva haldusorgani poolt järelevalvemenetluse läbiviimine samal eesmärgil kaasa tuua paralleelselt rakendatud riikliku järelevalve meetmete õigusvastasust. Seadused ei nõua, et ühe korrakaitseorgani poolt järelevalvemenetluse alustamise järel ei võiks teine pädev korrakaitseorgan sama eesmärgi saavutamiseks kasutada ka ise riikliku järelevalve meetmeid. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
16.06.2026	3-25-4107/24	Riigihangete seaduse § 98 lg-s 3 sätestatud keelu eesmärk ja kohtumenetlus hankeasjas Riigihangete seaduse (RHS) § 98 lg 3 kohaselt ei või hankija jätta pakkujat kvalifitseerimata põhjusel, et tal puuduvad varasemad hankelepingud. Halduskolleegium selgitas, et selle keelu sõnastusest võib järeldada, et seadusandja eesmärk ei olnud sellega piirata hankija õigust seada pakkujatele kvalifitseerimiseks tingimusi. Selle sätte tegelik mõte on keelata pakkujate erinev kohtlemine selle põhjal, kas pakkuja kvalifikatsiooni tõendav kogemus on omandatud hankelepingu või muu lepinguga. Lisaks selgitas kolleegium, et kuna RHS-i rikkumisele tuginedes tuleb hankija tegevust üldreegli kohaselt vaidlustada kohustuslikus kohtueelses menetluses, on riigihanke alusdokumente puudutava VAKO otsuse peale võimalik halduskohtule esitada üksnes õigusaktidega kooskõlla viimiseks kohustamise nõue. Seda seetõttu, et vaidlustuses ei saa taotleda ja VAKO-l puuduvad volitused tunnistada riigihanke alusdokumendid kehtetuks või need tühistada. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
19.06.2026	3-22-915/31	Geoloogilise uuringu loa andmisega mittenõustumine hilisema kaevandamise võimatuse tõttu Kolleegium hindas kohaliku omavalitsuse poolt geoloogilise uuringu loa taotlusele esitatud arvamuse õiguspärasust ning selgitas, et haldusmenetluse eesmärgipärase ja efektiivsuse põhimõttest tulenevalt on kohalikul omavalitsusel õigus keelduda geoloogilise uuringu loale nõusoleku andmisest, kui ta leiab, et hilisem kaevandamine ei ole võimalik. Juhul, kui kohalik omavalitsus tugineb uuringuloa andmisega mittenõustumisel üksnes kaevandamise võimatusele, peab kaevandamise võimatus olema ilmne. Olukorras, kus kaevandamise

		võimatus ei ole ilmne, oleks uuringuloo andmisega mittenoostumine üksnes kaevandamise perspektiiviga seotud põhjendustel ebaproportsionaalne. Sellisel juhul tuleks kohalikul omavalitsusel uuringuloo andmisega nõustuda, märkides seejuures, et tema hinnangul on hilisem kaevandamine ebatõenäoline. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
19.06.2026	3-20-2368/66	Viga kaalutusõiguse teostamisel tõi kaasa Keskkonnaameti 2020/21 jahiaasta hundi küttimismahu käskkirja õigusvastaseks tunnistamise Keskkonnaamet lähtus käskkirja kehtestamisel üksnes loodusdirektiivist (92/43/EMÜ) ega võtnud arvesse Euroopa looduslike liikide ja nende elupaikade kaitse konventsioon (Berni konventsiooni). Riigikohtu halduskolleegium leidis, et direktiivis Eestile tehtud erand ei vabastanud Eestit kohustusest viia ellu konventsiooni nõudeid. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
22.06.2026	3-25-4566/31	Hankija diskretsioon hankelepingu eseme määramisel Riigikohtu halduskolleegium selgitas otsuses 3-25-4566/31, et kuigi hankijal on lai kaalutusruum hankelepingu eseme määramisel, peab ta tehnilise kirjelduse koostamisel lähtuma riigihanke korraldamise üldpõhimõtetest. Seda, et hankija tõepoolest nii toimib, aitab tagada tema kohustus kaaluda, kas põhjendatud võib olla riigihanke ühe menetluse raames osadeks jaotamine. Osadeks jaotamata jätmisel tuleb RHAD-is esitada asjakohased põhjendused. Kuigi käesoleval juhul esitas hankija vastavad põhjendused kohtumenetluse käigus, ei olnud kohtul võimalik veenduda, kas hankija juhendus nendest põhjendustest juba hankelepingu eseme laiendamisel. Kolleegium rõhutas veel, et isegi kui hankija oleks nõuetekohaselt kaalunud hankelepingu eseme laiendamist, on igal juhul õigusvastane olukord, kus hankija hangib selliseid töid ja teenuseid, mille jaoks on ta kattuvaks perioodiks teiste riigihangete raames juba hankelepingud sõlminud. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
22.06.2026	3-25-511/11	Omaniku kaebeõigus naaberkinnistul toimuva ebaseadusliku ehitustegevuse puhul Riigikohtu halduskolleegium lahendas määruses nr 3-25-511/11 küsimust, kas kohtud tagastasid õigesti kaebuse, milles kaebaja taotles kohaliku omavalitsuse üksuse kohustamist teha ehitusjärelvalvet naaberkinnistul toimunud ebaseadusliku ehitustegevuse osas. Kohtud leidsid, et kaebajal puudub õigus nõuda konkreetset järelvalvemeedet ning tagastasid kaebuse osaliselt. Kolleegium seevastu leidis, et tiheasustusel tuleb väidetavalt ebaseaduslike ehitiste puhul naaberkinnistu omaniku kaebeõigust eeldada. Samuti ei saa välistada isiku õigust nõuda piirdeaedadele üldplaneeringuga sätestatud tingimustest kinnipidamist. Kuigi kohtud leidsid õigesti, et üldjuhul ei saa kohus kaalutusõiguse korral kohustada haldusorganit kindla sisuga haldusakti andma, siis kui sellise otsuse tegemiseks puudub alus, ei muuda see kaebust perspektiivituks ega anna alust seda tagastada. Kohus peab kohustamiskaebuse sisulisel lahendamisel kontrollima ka seda, kas esinevad alused määratlemata otsuse tegemiseks, ükskõik kas nõue on sõnastatud määratletuna või määratlematuna. Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
30.06.2026	3-21-255/31	Kohtujuristilt nõutav eesti keele oskus Riigikohtu halduskolleegium asus otsuses nr 3-21-255/31 seisukohale, et kohtujuristi eesti keele oskusele seaduses seatud nõuet (keeleseaduses sätestatud C1-tase) võib küll täpsustada ametijuhendiga, kuid sellisele ametijuhendist tulenevale nõudele mittevastavus ei saa kaasa tuua teenistusest vabastamist ATS § 95 lg 1 alusel. Kolleegium selgitas, et kui kohtu esimehel on kahtlus, et kohtujuristi eesti keele oskus ei vasta C1-tasemele, on tal võimalik pöörduda Keeleameti poole. Kohtu esimehe pädevuses ei ole tuvastada, millisele keeleseaduses sätestatud tasemele vastab kohtujuristi eesti keele oskus. Kui Keeleametil tekib põhjendatud kahtlus, et kontrollitava kohtujuristi keeleoskus ei vasta C1-tasemele, saadetakse ta keeleametniku ettekirjutusega tasameeksamisele. Alles juhul, kui kohtujurist ei soorita eesti keele tasameeksamit C1-tasemel, annab ATS § 95 lg 1 aluse ta teenistusest

	vabastada. Seda, kas kohtujuristi keeleoskus vastab piisavalt teenistusülesannete täitmiseks (eelkõige ametijuhendis) kehtestatud nõudele, tuleb hinnata eeskätt katseajal. Kui katseajal selgub, et kohtujuristi keeleoskus pole piisav, tuleb tõsiselt kaaluda tema teenistusest vabastamist katseaja ebarahuldavate tulemuste tõttu (ATS § 91). Kolleegium rõhutas, et kohtujuristi hea eesti keele oskus on vältimatu, arvestades seaduses ja ametijuhendis sätestatud teenistusülesannete sisu ja laadi. Katseaja läbimise järel on võimalik kohtujurist teenistusest vabastada puuduliku eesti keele oskuse tõttu sõltuvalt asjaoludest kas distsiplinaarkaristusena või ettenägematute asjaolude ilmnemise tõttu (ATS § 92). Selles asjas leidis kolleegiumi enamus, et ettenägematu asjaoluna, mida ei saanud ette näha ametniku teenistusse võtmisel ega katseaja kestel, on käsitatav kaebaja suutmatus keeleoskust parandada selleks, et see vastaks teenistusülesannete täitmiseks kehtestatud nõudele. Riigikohtunik Oliver Kase eriarvamus. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.

PÕHISEADUSLIKKUSE JÄRELEVALVE KOLLEEGIUMI

LAHENDID

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
08.06.2026	5-25-49/36	Riigikohtu üldkogu jättis rahuldamata Vabariigi Presidendi taotluse tunnistada kirikute ja koguduste seaduse muutmise seadus põhiseadusega vastuolus olevaks Vaidlustatud seadusega kehtestatakse Eesti usulistele ühendustele uued tegevuspiirangud ning keelatakse sidemed välisriigis asuva usuorganisatsiooni või -isikuga, kelle tegevus ohustab Eesti riiki. Üldkogu hinnangul on asjassepuutuvad sätted piisavalt määratletud ja õigusselged, samuti on need proportsionaalsed. Võttes arvesse vaidlustatud seaduse reguleerimisvaldkonda, eesmärki, kujunemislugu ja tagajärgi adressaatidele, võib asjassepuutuvate normide kohaselt Eesti usuliselt ühenduselt nõuda seaduse täitmiseks ainult tema enda mõju all olevaid toiminguid. Nõuda ei saa endast ohtu kujutava välismaise isiku põhikirja või muude tegevuse aluseks olevate dokumentide muutmist, mille üle Eesti ühendusel mõju ei ole. Keelatud seotus saab tuleneda vaid administratiivsetest-organisatsioonilistest sidemetest ning majanduslikust sõltuvusest ohtliku välismaise isikuga. Sellise seotuse keeld on mõõdukas üksnes tingimusel, et välismaise isiku ohtlikkus Eesti riigile on kohaselt tuvastatud ja oht on tegelik. Seadust abstraktselt hinnates ei leidnud üldkogu, et see annaks loa hakata usulisi ühendusi meelevaldselt sundlõpetama. Seadust on võimalik tõlgendada ja rakendada põhiseadusega kooskõlas. Kuus eriarvamusele jäänud kohtunikku leidsid, et Vabariigi Presidendi taotlus oleks tulnud rahuldada, kuna vaidlustatud seadus ei vasta õigusselguse põhimõttele. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
16.06.2026	5-26-2/15	Mootorsõiduki registreerimistasu tagastamata jätmine ei ole põhiseadusega vastuolus Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium jättis rahuldamata õiguskantsleri taotluse tunnistada põhiseadusvastaseks liiklusseadus osas, milles see ei reguleeri piisavalt mootorsõiduki registreerimistasu menetlust ega näe ette alust taotleda registreerimistasu vähemalt osalist tagastamist olukorras, kus sõiduk varsti pärast tasu maksmist varastatakse, hävib või muul sarnasel põhjusel kasutusest välja langeb. Registreerimistasu määramisel annab Transpordiamet tuvastava haldusakti. Tasu suuruse muutmisel tuleb kohaldada haldusmenetluse seaduse sätteid, mis reguleerivad haldusakti muutmist ja kehtetuks tunnistamist. Kehtiv õigus ei reguleeri vähem makstud tasu sissenõudmist, kuid sellise aluse

		puudumine on kahjulik riigile, mitte kohustatud isikule, mistõttu pole aluse puudumine põhiseadusega vastuolus. Tasu tagastamata jätmine ei ole vastuolus ühetaolise maksustamise põhimõttega. Registreerimistasu kehtestati suunamaks isikuid ostma keskkonnasäästlikumaid sõidukeid, mitte maksustamaks sõiduki kasutamist. Tasu eesmärk realiseerub seega juba sõiduki soetamise hetkel. Liiklusseaduses sätestatud erandid, mis lubavad taotleda tasu tagastamist sõiduki välismaale viimisel, on vajalikud, et vältida topeltmaksustamist ja vaba liikumist Euroopa Liidus. Varguse või hävimise korral sellist vajadust ei ole, mistõttu sarnaste erandite kehtestamata jätmine ei riiva ilmselgelt põhjendamatult võrdsuspõhiõigust. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
17.06.2026	5-26-16/18	Riigikohus leidis, et kinnipeetavate teatud veebilehtedele juurdepääsu keeld rikub õigust saada vabalt üldiseks kasutamiseks levitatavat informatsiooni (PS § 44 lg 1) Põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium tunnistas PS § 44 lg-ga 1 vastuolus olevaks vangistusseaduse ja vangla sisekorraeskirja sätteid, mis välistavad kinnises vanglas karistust kandva kinnipeetava ligipääsu Justiits- ja Digiministeeriumi, Maksu- ja Tolliameti, Politsei- ja Piirivalveameti ning Eesti teabevärava (www.eesti.ee) veebilehtedele. Kohtuotsus puudutab VangS § 31¹ esimest lauset 1. augustist 2019 kuni 31. märtsini 2024 kehtinud redaktsioonis ning 1. aprillist 2024 kehtiva VangS § 31¹ lg-t 1 ja 31. märtsist 2024 kehtiva vangla sisekorraeskirja § 52¹ lg-t 1. Neid sätteid ei tunnistanud põhiseadusega vastuolus olevaks osas, milles need keelevad samadel veebilehtedel e teenustele juurdepääsu. Lisaks tunnistas Riigikohus põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks 1. aprillist 2024 kehtivad vangistusseaduse § 31¹ lg-d 1 ja 2 tervikuna, kuna need ei vasta volitusnormilt nõutavale määratuse ega seadusereservatsiooni tingimusele. Kuigi seadus ei pea sätestama konkreetsete lubatud veebilehtede loetelu, ei saa seadusandja delegeerida täitevvõimule täielikku õigust otsustada selle üle, kas üldse ja mil määral põhiõigused (sh PS § 44 lg-s 1 sätestatud õigus) tagatakse. Selles osas lükati otsuse jõustumine kuu kuu võrra edasi, et anda seadusandjale aega vangistusseaduse muutmiseks. Seadusandja peab uue regulatsiooni kehtestamisel tagama, et kinnipeetavate juurdepääs internetile reguleeritakse lähtudes Riigikohtu ja EIK praktikast, sh otsusest käesolevas kohtuasjas. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
30.06.2026	5-26-5/14	Riigikohus jättis väärteomenetluse seadustiku (VTMS) § 205 lg 1 esimene lause ning § 199 lg 3 põhiseadusvastaseks ja kehtetuks tunnistamata Ringkonnakohus tunnistas põhiseadusega vastuolus olevaks VTMS § 205 lg 1 osas, milles see näeb ette, et kui süüdlane oli kohtumenetluse ajaks kinni peetud ja kohtuotsuse täitmist ei ole edasi lükatud vastavalt VTMS §-le 209, pööratakse kohtuotsus aresti mõistmise kohta täitmisele viivitamata pärast selle tegemist. Riigikohus leidis, et kuigi vaidlustatud sätteid riivavad põhiõigusi, on need põhiseadusega kooskõlas, kui neid tõlgendada koos VTMS § 209-ga. Seetõttu jäeti sätteid kehtima ega tunnistanud neid põhiseadusvastaseks. Samas märkis kohus, et seadusandjal tasuks regulatsiooni tulevikus selgemaks ja lihtsamaks muuta, et aresti kohese täitmise vajadust hindaks kohus otsesemalt juba karistuse määramisel. Ennekõike võiks kohtul olla aresti mõistmisel õigus ja kohustus hinnata vabaduse kohese võtmise vajalikkust, olenemata sellest, kas menetluslaine isik on esitanud avalduse aresti täitmisele pööramise edasilükkamiseks. Inimesel peaks säilima võimalus arest soovi korral kohe ära kanda. Riigikohtunik Juhan Sarve eriarvamus. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.